

ONDER PROFESSOREN: DE ECONOMISCHE CRISIS EN HOE DIE ONS RAAKT

«De crisis breekt nu pas echt door»

GENT Het begon in 2008 met een wankele vastgoedmarkt in de Verenigde Staten. Intussen zijn er weinig landen en bedrijven die nog niet getroffen werden door de economische en financiële malaise. **Economen Gert Peersman en Koen Schoors (beiden UGent) schreven samen een boek over waar het misloopt met de economie. En, belangrijker, hoe we weer uit de crisisput kunnen kruipen. «Voor de politiek moet even wat moed en durf tonen.»**

2008 en 2009 worden, door de bankencrisis die toen in alle hevigheid woedde, omschreven als dé crisisjaren. Maar sinds september 2012 verloren in ons land al meer dan 15.000 mensen hun baan. Raakt de crisis ons nu nog harder dan een paar jaar geleden?

Gert Peersman (foto links): «Voor een groot stuk wel. Ik weet nog dat we bij de uitgever zaten om ons boek te bespreken en dat die zei: 'De crisis is toch al lang afgelopen?'. Neen, het moet nog echt beginnen. België heeft de crisis tot nu toe vrij goed doorstaan, ook door overheidsmaatregelen. Maar we hebben alles eigenlijk gewoon vooruitgeschoven. We hebben bijvoorbeeld nog niet echt zwaar bespaard of de economie grondig aangepakt. Daardoor gaan we het nu nog harder op onze boterham krijgen.»

Waar loopt het mis met onze Belgische economie? Want 15.000 gesneuvelde banen, dat is niet niks.

Koen Schoors (rechts): «Die 15.000 banen, dat is een brutocijfer. Er worden ook nieuwe jobs gecreëerd. Er gaan banen verloren, maar geen 15.000. Nu is er meer *destruction* dan *creation*, maar het gaat zeker niet om 15.000 geschrapte banen als nettocijfer. Da's gazettpraat.»

Peersman: «De politiek moddert maar wat aan. Het is niet duidelijk waar ons fiscaal systeem naartoe gaat. Bedrijven zullen geen investeringen doen als ze niet weten waar ze binnen tien jaar zullen staan. Idem met de pensioenen. Alle landen verhogen hun pensioenleeftijden, bij ons is het zagezegd niet nodig. Gezinnen gaan sparen, voor hun pensioen, om buffers in te bouwen. En zo helpen we onze economie de dieperik in.»

Schoors: «Andere landen bieden wel zekerheid, en lokken zo bedrijven weg uit België.»

Als jullie de adviseurs van premier Elio Di Rupo zouden zijn, wat zouden jullie hem dan aanraden om nu te doen?

Peersman: «Er moet een verschuiving van de loonlasten komen en de pensioenleeftijd moet omhoog. Of de loopbanen moeten alleszins langer worden dan nu.»

Schoors: «En de index, daar moeten we het ook even over hebben. Maar dat lijkt soms taboe.»

Peersman: «Het probleem met de huidige indexering is dat de lonen op het foute moment stij-

gen. Wanneer de inflatie hoog is, gieten we hier in België nog wat olie op het vuur door de lonen dan nog eens omhoog te trekken. Men zou de lonen beter doen stijgen volgens de inflatiedoelstelling van de Europese Centrale Bank. Die stellen voor om de lonen elk jaar 2% te laten stijgen.»

Schoors: «Wij zeggen dat je elk jaar 2% bijkrijgt, onafhankelijk van de inflatie. Is dat niet mooi? Als de inflatie 3% is, ga je wat verliezen. Is de inflatie 1%, dan win je wat. Op lange termijn blijft het gelijk.»

Krijg je dat wel verkocht?

Peersman: «Het is voor politici handig om het idee op te hangen dat ze mensen beschermen tegen de grote boze wolf die in de lonen bijt.»

Schoors: «Het is vooral de politieke moed. Of het gebrek eraan. Maar het moet gewoon eens uitgelegd worden. Als ik een vakbondsman was, ik zou het wel willen vertellen: 'Gasten, voor iedereen elk jaar 2% erbij, *no matter what*, zo slecht is dat toch niet'.»

Volgens sommige vakbondsafgevaardigden bedraagt de loonkost bij bedrijven zoals Philips of Ford maar 5 of 6% van de totale productiekost. Zijn de hoge loonkosten dan niet gewoon een smoesje van bedrijfsleiders om mensen af te danken?

Peersman: «Ook al is het 'maar' 5%, dat kan net het verschil zijn. De technologie die je gebruikt is dezelfde, of je de fabriek nu bij ons bouwt of elders in de wereld. Die kosten op het personeel maken het verschil.»

» «Een generatieclash? Die komt eraan als we niets ondernemen»

Schoors: «Die 5 of 6% is echt een klassieke leugen. De directe loonkost is 5 of 6%. Maar denk eens aan de lonen van de werknemers bij toeleveranciers, en de kosten daarop. Dat zit ook mee in de totale productiekost.»

Zijn er buiten de loonkosten nog andere redenen waarom bedrijven hun boeltje pakken uit België?

Peersman: «Die onzekerheid, hé. Bedrijven weten niet wat hen op lange termijn te wachten staat.»

Schoors: «In het geval van Ford was het ook de overcapaciteit.»

Peersman: «Maar dan nog kies je als bedrijf welke capaciteit je sluit. Als je een afdeling hebt in Spanje heb je daar lage loonkosten. Zit je met een vestiging in Duitsland, dan ben je zeker van stabiliteit door de economische langetermijnvisie. Maar in België is er geen van beide.»

Schoors: «Er is gewoon geen masterplan. Echt geen enkel!»

Peersman: «Dat zie je nu ook weer. De regering is bezig met de begroting. Er wordt wat gesneden in de uitgaven, de belasting wordt misschien weer wat verhoogd. Maar volgend jaar zal hetzelfde moeten gebeuren.»

Na de sluiting van Renault Vilvoorde in 1997 en het einde van Opel Antwerpen in 2010, werd twee weken geleden het einde aangekondigd van Ford Genk.

Is er in ons land nog een toekomst voor de auto-industrie?

Schoors: «Zeker, maar niet op dezelfde schaal als in het verleden. Je kan auto's in gelijk welk land produceren, daarvoor heb je niet bepaald hooggeschoolde arbeiders nodig. En dan, ik heb het al gezegd, als je in een land als België met torenhoge loonlasten zit, kan die auto-industrie wel eens verdwijnen.»

Peersman: «Industrie waar je echte 'skills' voor nodig hebt, waar je hogergeschoold voor moet zijn als werknemer, dat heeft een toekomst in ons land. Denk maar aan milieuvriendelijke wagens of elektrische wagens. En dan liefst op kleine schaal. Als men de auto-industrie in België wil houden, moet men zich vooral richten op die specifieke soort industrie.»

Is een kenniseconomie nog de enige optie voor België?

Peersman: «We moeten inderdaad vooral het verschil maken met onze *human capital*.»

Schoors: «Je kan investeren in menselijk kapitaal, zoals een BMW-fabriek in Duitsland waar enkel arbeiders werken die ouder zijn dan 50.»

Peersman: «In Zweden is er een fabriek met een lopende band die iets trager draait, waardoor de oudere werknemers nog goed kunnen meedraaien. Ze worden wel minder betaald.»

Schoors: «Belgen willen werken, werken, werken en steeds meer loon krijgen. En dan komt plots de crash en is het gedaan. Ik zelf vind dat geen schande dat wanneer je ouder wordt, je minder gaat verdie-

nen de pensioenkosten gewoon niet meer draaiende houden. De lonen van oudere werknemers zullen wat lager worden. Onze carrière piekt vroeger, onze lonen zullen dan ook maar vroeger moeten pieken. Waarom moet je, als de kinderen het huis uit zijn en je hypotheek afbetaald is, nog evenveel verdienen als voordien?»

Is dat niet demotiverend voor mensen, wetende dat er ooit minder op je rekening gaat staan?

Schoors: «Vooral in onze huidige cultuur leeft het idee van 'Meer! Meer! Oei, ik kan niet meer krijgen? Prepensioen!' Ik vind dat vreemd.»

Peersman: «Ik kan me voorstellen dat het niet leuk moet zijn om dat te horen, maar we moeten ons daar wel op voorbereiden.»

De vakbonden bij onder andere Ford Genk willen graag heel veel mensen vanaf 50 op brugpensioen sturen. Kunnen ze zich zo'n uitspraak wel permitteren?

Peersman: «Brugpensioen, het is niet meer van deze tijd. We kunnen dat niet dragen. Het aantal werkenden per gepensioneerde daalt systematisch, waardoor de pensioenen plots door een pak minder schouders gedragen worden.»

Schoors: «Als ze nu massaal brugpensioen doorvoeren, dan wordt de rekening gewoon vooruitgeschoven. Naar de jongeren en naar alle anderen die nu nog steeds aan het werk zijn.»

Peersman: «Maar als we zo verder doen, dan gaan we over vijf tot tien jaar gewoon moeten zeggen: 'Sorry jongens, we kunnen je pensioen niet meer betalen, het geld is op.'»

Schoors: «Het was maar om te lachen!»

Willen jongeren wel blijven betalen voor de hoge lonen van oudere werknemers? Riskeren we een generatieclash?

Peersman: «Ik vrees van wel, ja.»

Schoors: «Voor alle duidelijkheid, wij sturen daar niet op aan, want dat wordt ons, met de komst van ons boek, wel vaak verweten. Maar als we niets doen, dan komt die clash er wel. Je kan niet verwachten dat jongeren meer en meer gaan betalen voor de oudere generatie. En die oudere generatie weet dat ook, het zijn hun eigen kinderen en kleinkinderen. Er moet een compromis komen.»

Ik merk bij jullie beiden een vurig pleidooi voor verandering. Kunnen jullie de huidige economische situatie nog wel aanzien?

Peersman: «Economen krijgen soms het verwijt dat ze niet luid genoeg geroepen hebben voor de bankencrisis. Maar nu roepen we wel. De frustratie is groot als je hoort waar politici mee bezig zijn. Sommigen vragen zich af hoe ze op de beste manier naar 'Het Schoon Verdiep' kunnen trekken om de verkiezingsoverwinning te claimen. Ze zouden beter hun energie steken in de vraag hoe die vergrijzingscrisis aangepakt moet worden.»

Schoors: «Eén woord: actie! (Klopt op tafel) Met uitroepstekens. Er is een gebrek aan politieke moed om het probleem uit te leggen aan de achterban, en om oplossingen voor te stellen.»

Peersman: «Politici zijn bezig met de volgende verkiezingen of vrezen een electorale afstraffing. Ik betwijfel dat je daarvoor wordt afgestraft. Misschien worden politici wel beloond voor hun inzet, durf en actie.»

Elisabeth Ackaert

Foto R.V.

Hoe Sandy lelijk huishoudt in de financiële wereld

Met hun boek 'De Perfecte Storm' trekken professoren Gert Peersman en Koen Schoors aan de alarmbel. «De perfecte storm verwijst naar een boek en film, 'The Perfect Storm', waarin een aantal weersomstandigheden samenkomen en een vreselijke storm vormen. Bij ons duidt de titel op het versmelten van verschillende economische problemen: de bankenorkaan, de eurovloedgolf en de zeespiegel van de vergrijzing die traag maar zeker stijgt. Die drie 'weersomstandigheden' gaan volgens ons een storm voor de maatschappij vormen.» Schoors en Peersman

willen waarschuwen waar het misloopt met de economie, en hoe daar iets aan gedaan kan worden. Hun analyses zijn helder, de structuur van het boek is duidelijk. Een must-read voor iedereen die zich afvraagt hoe het ooit begon met de financiële impasse. Bovendien is tussen alle economische tristesse her en der nog plaats voor een streepje humor. Ook met de crisis mag al eens gelachen worden. (ela)

'De Perfecte Storm' van Koen Schoors en Gert Peersman wordt uitgegeven door Borgerhoff en Lambrigts en kost 22,5 euro.

Foto Borgerhoff en Lambrigts